

Screening av barn og voksne med nevrologiske sykdommer.

Bakgrunn

Pasienter med arvelige og ervervede nevrologiske sykdommer er i risiko for å utvikle hypoventilering (pustesvikt). Det er derfor viktig med en strukturert og god oppfølging av risikopasienter for å kunne henvise til videre utredning og behandling i tide og unngå en akutt hendelse.

Nevrologiske pasienter bør jevnlig screenes på utvikling av pustesvikt med spesifikk anamnese og klinisk undersøkelse (1).

Symptomer og funn som gir grunn for videre undersøkelse:

- Morgenhodepine
- Tretthet og søvnighet på dagtid
- Nedsatt konsentrasjon
- Dårlig matlyst og tretthet (fatigue)
- Palpitasjoner
- Nocturi
- Snorking med apnè
- Gjentatte oppvåkninger på nattetid
- Gjentatte pneumonier
- Ufrivillige bevegelser om natten
- Tachypnoe
- Bruk av hjelpemusklene for respirasjon
- Paradoksale abdominale bevegelser
- Økt venøs trykk
- Ødemer
- Dårlig hosteevne
- Nedsatte spirometriverdier

Henvisning

Fra nevrolog, allmennpraktiker, eller annen behandlings ansvarlig lege til hypoventilasjons vurdering basert på

Anamnese, Spirometri, Klinikk (ASK)

Ved symptomer/klinikk på hypoventilering eller raskt fallende lungefunksjon eller FVC/VC < 60%.
Langsomt progredierende tilstand vurdering x 1 per år. Raskt progredierende tilstand vurdering hver 3 mnd.

Inndeling av risikogrupper

De neurologiske sykdommene deles gjerne inn i høy, medium eller lav risiko for å utvikle pustesvikt (hypoventilasjon).

Individuell vurdering av pasientene er viktig for å vite hvor tett det er nødvendig å følge opp.

Gruppe 1 – Høy risiko

Pasienter hvor respirasjonssvikt forekommer som et ledd av sykdom

Gruppe 2 – Medium risiko

Pasienter hvor risiko for respirasjonssvikt utvikles/ foreligger hos en del.

Gruppe 3 – Lav risiko

Neurologiske sykdommer hvor respirasjonssvikt kan utvikles/ forekomme.

Gruppe 1 – Høy risiko

Pasienter med neurologiske sykdommer hvor respirasjonssvikt forekommer som et ledd av sykdom

- ALS (amyotrofisk lateralsclerose)
- Duchenne
- SMA (spinal muskelatrofi) type 1 og 2
- Medfødte myopater
  - Nemaline; centronuclear mm.
- Medfødt DM1 (dystrofia myotonica)
- Medfødt myastenia gravis

Tiltak:

Viktig med proaktiv holdning. Henvisning til vurdering av respirasjon hos spesialist straks diagnosen er kartlagt.

Klarlegge forløp, forventninger og muligheter for å etablere respiratoriske hjelpemidler.

Vurdere etablering av Peg og eventuelt tracheostomi.

Tett kontinuerlig samarbeid mellom nevrologer og lungeleger.

Gruppe 2 – Medium risiko

Pasienter hvor respirasjonssvikt foreligger hos en del, men ikke alle.

- Muskeldystrofier/myopater – alvorlig Becker, LGMD2A og 2I (limb girdle muskeldystrofi), oculofaryngeal muskeldystrofi mm.
- SMA type 3 & 4
- Senfølger av polio
- Ryggmargskade
- Pompe syndrom
- Dystrofia myotonica 1 & 2

Tiltak

Være oppmerksom på symptomer som tyder på respirasjonsvekkelse.

Kartlegge symptomer og funn som indikerer respirasjonssvikt.

Eventuelt supplere med spirometri og pulsoksymetri før henvisning til lungelege.

Gruppe 3 – Lav risiko

Nevrologiske sykdommer hvor respirasjonssvikt forekommer.

- MS (Multippel sklerose)
- Hjerneslag
- CIDP (Chronic Inflammatory Demyelinating Polyneuropati)
- Nevropati hos voksne

Tiltak

Kartlegge symptomer og funn som indikerer respirasjonssvikt, eventuelt supplere med spirometri og pulsoxymetri før henvisning til lungelege.

Definisjon - Hypoventilasjon

Hypoventilasjon Dag:

Arteriell pCO₂ > 6,0 (pasient uten lungesykdom)

Hypoventilasjon Natt:

Nattlig underventilering i henhold til AASM kriterier.

Voksne:

- a) Under søvn økning i arteriell pCO₂ (eller surrogat) til verdi > 7,3 kPa (55 mm Hg) i ≥ 10 minutter sammenhengende eller
- b) Økning med ≥ 1,33 kPa (10 mm Hg) i arteriell pCO₂ (eller surrogat) fra nivået målt under våkenhet til søvn og til en verdi > 6,7 kPa (50 mm Hg) i ≥ 10 minutter.

Barn:

Mer enn 25 % av total søvntid viser arteriell (eller surrogat) pCO₂ > 6,7 kPa (50 mm Hg)

Som ledd i utredning:

- Spesifikk symptom anamnese
- Klinisk undersøkelse

- Spirometri sittende og liggende (fall i liggende ved svekket diafragmafunksjon)
- MIP (maks inspiratorisk kraft) og MEP (maks ekspiratorisk kraft)
- Pulsoksymetri natt (oksygenmetning og fall i oksygen)

- Epworth søvnighetscala (pasientens søvnighetsvurdering)
- Evt. Poly(somno)grafi (pustestopp om natten)

Påvises med:

- Blodgass
- Nattlig CO₂ måling – Transcutan / Ende tidal (Kapnometri)

Referanser

1. Nasjonal veileder for langtidsmekanisk ventilasjon (LTMV). 2012.
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonal-veileder-for-langtids-mekanisk-ventilasjon-ltmv>
2. Nasjonal faglig retningslinje for langtids mekanisk ventilasjon (LTMV). 2012.
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonal-faglig-retningslinje-for-langtids-mekanisk-ventilasjon-ltmv>
3. [Chronic hypoventilation and its management. Anita K. Simmonds, Eur Respir Rev 2013;22:325-332.](#)
4. [AASM Practical guidelines of Sleep related hypoventilation disorders. American Academy of Sleep Medicine, 2014.](#)
5. Rules for Scoring Respiratory Events in Sleep: Update of the 2007 AASM Manual for the Scoring of Sleep and Associated Events.
Journal of Clinical Sleep Medicine, Vol 8, No 5, 2012.